

Θ ΝΟΥΜΑΚ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Ε' | ΑΘΗΝΑ, Κυριακή 16 του Σεπτεμβρίου 1907 | ΓΡΑΦΕΙΑ: Δρόμος Οικονομίου αριθ. 4 | ΑΡΙΘ. 261

Μή ζητάς στα λατινικά πώς θά μιλήσεις
καλά γερμανικά. Πρώτα τή μάνα σιό σπίτι,
τά παιδιά σιούς δρόμους, τόν άπλοϊκό άδρωπο
σιό παζάρι. Κοίταξέ τους σιό στόμα πώς μι-
λοῦν κ' εἶται γράφε.

ΛΟΥΘΗΡΟΣ

Ο καλός γραφιάς λέει καινούρια πράματα
μέ συνηθισμένες λέξεις.

SCHOPENHAUER

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΨΥΧΑΡΗΣ 'Η Άρρωστη Δούλα (συνέχεια).
ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ. Sully Prudhomme.
ΔΗΜΟΣ ΝΗΣΙΩΤΗΣ. Χωριότικα γράμματα.
Α. ΝΤΕΛΟΣ. Για τὸ ζήτημα.
ΑΜΟΥΡΓΙΑΝΟΣ 'Ο 'Ηρόδοτος.
Ο ΚΡΙΤΙΚΟΣ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ. Θεατρικά.— Τὰ Πρω-
τότυπα.
ΕΦ. «ΗΜΕΡΗΣΙΑ». 'Ο Πάλλης στή Σμύρνη.
Δ. Τ. 'Ο Έφραλιώτης στήν 'Αθήνα.
ΧΡ. ΔΕΛΤΑΣ. 'Η γωνιά.
ΠΟΙΗΜΑΤΑ. Βαρλέντης.
ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ — Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ — ΧΩΡΙΣ
ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

Ο ΠΑΛΛΗΣ ΣΤΗ ΣΜΥΡΝΗ

(Από την «Ημερησία» της Σμύρνης,
1 του Σεπτεμβρίου, σελ. 3, στήλη 3)

Τὴν ἀφίξιν τοῦ κ. Πάλλης εἰς τὴν πόλιν μας
ἔμαθα ἀπὸ ἑνα φίλον μου, ἀργὰ τὴν νύκτα τῆς Τε-
τάρτης. Τὴν 11 π. μ. τῆς Πέμπτης ὁ κ. Πάλλης
εἶχε τὴν καλωσύνην νὰ με δεχθῆ με πολλὴν εὐγέν-
ειαν καὶ πολλὴν ἀπλότητα.

— Δὲ φοβάσαι;

Ἦτον ἡ πρώτη ἐρώτησις πού μου ἀπηύθυνε μει-
διῶν. Ὅμιλεῖ συνήθως εἰς ἐνίκον.

— Νὰ φοβηθῶ; τί πράγμα;

— Σχεγῶς ποιὸς εἶμαι; Εἶμαι ἑνας ἀπὸ τὴν
αβρωμερὰν κλικαν». Ἄ σὲ ποῦν μαλλιαρό;...

— Κύριε Πάλλη, τὸ ἴδιο μοῦ κάνει ἂν με ποῦν
μαλλιαρὸν ἢ ἀμαλλιαστον.

Κατόπιν ἤρχισαμεν ἠμιλοῦντες διὰ διάφορα ζη-
τήματα, πάντοτε ὁμῶς προσεπαθόν νὰ τὸν ἐξωθῶ
καὶ νὰ τὸν κρατῶ εἰς τὸ αἰώνιον, τὸ γλωσσικὸν ζή-
τημα. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, χωρὶς νὰ φανῆ ὅτι
ἐπρόκειτο διὰ δημοσιογραφικὴν συνέντευξιν, ἤκουσα
πολλὰ ὠραία πράγματα, πολὺ φρονίμους λόγους, εἰς
τρόπον ὥστε, ὅταν ἤλθεν ἡ ὥρα νὰ ἀναχωρήσω, ἠμολο-
γῶ ὅτι τὸ ἔκαμα με πολλὴν λύπην.

Φαντασθῆτε λοιπὸν! Πῶς μας τὸν παρέστησαν
τὸν ἄνθρωπον αὐτὸν, τὸν μεταφραστὴν τῆς «Λιά-
δας», τὸν φρικώδη χυδαῖστον, τὸν στρεβλωτὴν τῆς
Ἠλέκτρας εἰς «Κεχημπάραν».) Σχεδὸν ἐπερίμενα

Σημ. τοῦ Νουμά. Ἡ «Λιάδα» εἶναι χωρατὸ τοῦ λογίου
γέρου κ. Ἐμ. Λυκούδη καὶ ἡ «Κεχημπάραν» χωρατὸ τοῦ
λογίου νέου κ. Γ. Πάπ. Ἡ σημειωσούλ' αὐτὴ γράφεται
γιὰ χάριν τῆς ἱστορίας.

SULLY PRUDHOMME

Μόλις τὸ μνήμα σ' ἔκλεισε, καὶ πρὶν ἀκόμα φτάσῃ
κι ἀπάνου ἀπὸ τὸ μνήμα σου νὰ ξεφουτρώσ' ἡ χλόη,
μιὰ Μοῦσα ἤρθε καὶ κάθησε σιό μνήμα σου ἀπολάνου.
Πολύμνια τάχα ἢ Ἐρατώ, Καλλιόπη γιὰ Οὐρανία;
Πολύμνια μήτε, οὐδ' Ἐρατώ, Καλλιόπη ἢ Οὐρανία.
Δὲν ξέρω ἂν εἶχε κι ὄνομα, κορώνα δὲ φοροῦσε,
μιὰ Μοῦσα, καὶ δὲν ἔλαμπε, καὶ λῦρα δὲν κρατοῦσε,
κι ἀστόλιστη κι ἀφάνταχτη, σιὰ γκριζὰ τιλυμένη,
κ' ἔσφιγγε τὸνα χέρι τῆς γραμματικῆς κοντύλι
σ' ἑνα δεφτέρι σκύβοντας καὶ δὲν καλονοοῦσε
δουλεύτρα τοῦ λογαριασμοῦ κι ἂν εἶταν ἢ τοῦ σίχου.
Καὶ τῆλο χέρι ἀγκάλιαζε δροσάτους μενεξέδες
καὶ τόσο βαδιογάλαζους πού φαντάζανε μαῦροι.
Μὰ ἡ δύναμη σιὰ μάτια τῆς, καὶ ἡ χάρις σιό γραμμένο
στόμα με τὰ χειλάκια του, τρεμουλιαστὸ μπουμπούκι
κι ἀνήσυχο καὶ σιγαλό, σὰν ὄλα τὰ μεγάλα
τοῦ κόσμου ἀργορωτήματα, δίχως ἀπόκριση ὄλα.
Μὰ ἡ δύναμη σιὰ μάτια τῆς πού βλέπαν καὶ δὲ βλέπαν,
σιὰ μάτια τὰ λυπητερά, δακρυοπνιμένα μάτια
πού φέγγαν μύρια ἀχνόφεργα καὶ χρωμα λὲς δὲν εἶχαν,
κι ἀφίλητα κι ἀκοίμιστα καὶ πάντα γυρισμένα
σιὸν οὐρανὸ τὸ μέσα μας πιδ ἀέραντο ἀπ' τὸν ἄλλο.
Ὡ Μοῦσα ἐσὺ τῶν εἴκοσι χρονῶ μου ἢ ἐρωμένη!
Καὶ κάτου ἀπὸ τὰ πόδια τῆς τὰ κουρασμένα, ὦ ξένη,
τώρα ἢ ζωὴ μου σὰ γρικῶ νὰ τρίζουνε τὰ φύλλα
τὰ χρυσὰ τοῦ χινόπωρου, δὲ σὲ ξεχάνει, ὦ Μοῦσα!

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

νὰ εὔρω ἑνα ἀγριάνθρωπον, ἑνα δολοφόνον, καὶ εὐρέθην
ἐμπρὸς εἰς ἑνα ἄνθρωπον εὐπροσήγορον, ἑνα γλυκύ-
τατον ἂν ὄχι εὐγλωττον ἠμιλητὴν, καὶ τὸ σπουδαιό-
τερον ἀπιστεύτως μετριόφρονον.

— Πῶς πῆγε τὸ ταξίδι, κυριε Πάλλη;

— Καλὰ, πολὺ καλὰ. Πέρασαμε ὠραῖα στήν
Πόλη, ὠραῖα σιό Μόλιθο...

— Μὲ συγχωρεῖτε, σὰς ἐρωτῶ ἂν εἶχατε ἐπιτυ-
χίαις εἰς τὰς ἰδέαις σας, εἰς τὸ γλωσσικὸν ζήτημα.

— Πιστεύεις τὰ λόγια τῶν ἐφημερίδων; Τα-
ξιδεῦω με τὴν κόρη μου γιὰ νὰ ξεσκάσουμε. Γιὰ τὸ
ζήτημα οὔτε τὸ συλλογίζουμαι, μόνο οἱ ἐφημερίδες
μοῦ τὸ θυμίζου. Ἄν ὁ σκοπὸς μου εἶτανε νὰ δουλέ-
ψω γιὰ τὸ ζήτημα, ἔπρεπε νὰ καταφέρω τὸν Ψυχά-
ρη νὰ κάμῃ τὸ ταξίδι. Ἐγὼ δὲν εἶμαι ἱκανὸς γιὰ
τέτοιο πρᾶμα, δὲν ἔχω καμμιά εὐγλωττία. Ὁ Ψυ-
χάρης εἶναι ποταμὸς καὶ πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς πού τὸν
κοροιδεύουν θὰ μπαίνανε σιό καβαοῦκί τους ἄμα τὸν
ἀκούγανε νὰ μιλά. Ἐγὼ ὁμῶς δὲν τὰ καταφέρνω,
γι' αὐτὸ δὲ δέχτηκα καὶ τὴν πρότασιν πού μου κά-
μανε στήν Καλλονὴ νὰ κάνω διάλεξη.

— Ὄστε σὰς ἔκαμαν καὶ πρότασιν διὰ διά-
λεξιν;

— Βίβλια, καὶ μοῦκανε μεγὰλη ἐντύπωση αὐ-
τό. Νὰ σοῦ πῶ, ποτέ μου δὲν ἐπίστευα πὼς θὰ εὐ-
ρισκα τόση πρόοδο σιὸ ζήτημα: ὁ κόσμος, φίλε μου,
δὲν πιστεύει τίς βρισιῖς τῶν ἐφημερίδων, τὸ ἔθνος
τραβᾷ τὸ δρόμο του ὅσο κι' ἂ θέλουν νὰ τὸ τρα-
βήζουν ὅζω ἀπ' τὸ δρόμο πού τραβᾷ.

— Νομίζετε λοιπὸν ὅτι τὸ ἔθνος ἐπιδοκιμάζει
τὸν ἀγῶνά σας;

— Ἐγὼ ἑνα πρᾶμα ξέρω, πὼς παντοῦ ὅπου πῆ-
γαμε ἐρχοῦντανε ἄνθρωποι—ὄχι μόνο γραμματισμέ-
νοι, παρακαλῶ—νὰ μας δοῦν καὶ νὰ μας ποῦν: εμπρά-
θο σας γι' αὐτὸ πού κάνετε: τραβάτε μπρὸς κ' ἐν-
νοια σας. Μὰ ἐγὼ, ξέρετε, πιδ μεγὰλη σημασία
δίνω σιούς πιδ πολλοὺς πού μας λέγανε: ἀχ! κι'
ἂν δὲν εἶχατε αὐτὲς τίς ὑπερβολίαις. Αὐτὸ εἶναι πολὺ
σπουδαῖο γιὰτὶ δείχνει πὼς τὰ θεμέλια τῆς Ἰδέας
μας ὁ κόσμος τὰ παραδέχτηκε: θάρρη ἢ ὠρα γιὰ τὰ
ρέστα.

— Κύριε Πάλλη, θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ σὰς πῶ

«τι κι' εγώ, χωρίς να διαφωνώ δια την βάσιν του έργου σας, εύρισκω ότι με τας υπερβολάς σας καταντῆ να κλονίσετε και τὰ θεμέλια. Οί φρόνιμοι πηγαίνουν σιγά σιγά...

— Ξέρω, Ξέρω. Ἡ ἰδέα τοῦ Ροῦθ, ἡ διπλωματία. Μὰ νὰ σοῦ πῶ, ἐγὼ μιὰ διπλωματία καλὴ γνωρίζω, τὴν ἀλήθεια. Ἡ ἀλήθεια παντοῦ, ἡ ἀλήθεια. Δὲ μοῦ λές, παρακαλῶ, τί θὰ κάναμε ἂν ὅλοι εἶχαν τὴν ἰδέα σας ; Νὰ ποῦμε πὼς ὁ Σολωμός ἐπήγαγε μετὰ τὴν ἴδια διπλωματία, θὰ εἶταν σήμερα Σολωμός και θὰ εἶταν ἡ ποίηση γλυτωμένη ἀπ' τὰ νύχια τῆς καθαρεύουσας ; Ὁ Σολωμός εἶταν μεγάλος, πολὺ μεγάλος και δὲν καταδέχτηκε νὰ θυσιάσῃ τὴν ἀξία του και τὴν ἀλήθεια στὴ διπλωματία και στὴ πρόσκαιρη δημοτικότητα. Τόσα χρόνια ἔμεινε στὰ σκοτεινά, μὰ γιὰ δὲς τώρα ! Τί λές γιὰ τὸ Σολωμό ; Ὁ Στεκέτης, «μιὰ ἀξία στ' ἀλήθεια, ἀκολούθησε τὴ διπλωματία, θυσίασε τὴν ἀλήθεια και βλέπετε τὴν τιμωρία. Ποῖος ξέρει σήμερα τὸ Στεκέτης ; Ξεχάστηκε, πάει.

— Ὡστε νομίζετε ;...

— Ἔτσι τώρα κι ὁ Ψυχάρης. Τώρα δὲ σας ἀρέσει, αἶ ; Μὰ ἔνας τίμιος συγγραφεὺς δὲ δουλεύει μόνο γιὰ τὴν ἐποχὴ του, ἀ θεὸς μάλιστα δὲν πρέπει νὰ δουλεύῃ γιὰ τὴν ἐποχὴ του.

Και προσέθετε τὰ ἐξῆς σοβαρά, φρόνιμα, ἀποδεικνύοντα ὅτι εύρίσκονται και μαλλιαροὶ με ἀνοικτὰ μάτια ποὺ δὲν τυφλώνονται ἀπὸ τὸν ἀλληλοθαυμασμόν.

— Ὁ Ψυχάρης ἔχει βέβαια σφάλματα — και ποῖός δὲν ἔχει σφάλματα ; — μὰ δὲ μοῦ λές, διὰ βασεὺς ἔργα τοῦ Ψυχάρη ; πὼς σοῦ φαίνεται ; Θὰ μοῦ πῆς πάλι «τὰς υπερβολάς». Μὰ ποῖός σὲ βεβαιώνει πὼς ἔχεις σὺ τὸ δίκιο και πὼς σὲ εἴκοσι χρόνια, σὲ πενήντα, σὲ ἑκατὸ χρόνια — και τί εἶναι τάχα ἑκατὸ χρόνια στὴ ζωὴ ἐνὸς ἔθνους ; — δὲ θὰ βρίσκουν πὼς ὁ Ψυχάρης εἶταν πολὺ καλὸς μὰ πὼς ἔπρεπε νὰ εἶναι πῶς ριζοσπαστικός ; Πολλά, πολλά πρέμματα στὴν ἀρχὴ ὁ κόσμος τὰ πολέμησε μὰ ὕστερα τὰ δέχτηκε κ' ἐτίμησε ἐκείνους ποὺ ἔπαθαν κατατρεγμόν.

— Φρονεῖτε λοιπὸν ὅτι αἱ ἰδέαι σας θὰ ἐπικρατήσουν ἀσφαλῶς μίαν ἡμέραν ;

— Δὲν εἶμαι βέβαια τρελλὸς νὰ πολεμῶ γιὰ χαμένη ὑπόθεση. Πάει νὰ πῆ πὼς εἶμαι βέβαιος πὼς στὸ τέλος θὰ νικήσουμε. Οἱ καθαρευοσάνοι τὸ ἴδιο, πιστεύουν πὼς αὐτοὶ θὰ κερδίσουν στὰ τελευταία.

Σὺ οὔτε τὸ ἕνα πιστεύεις, οὔτε τὸ ἄλλο. Τί πιστεύεις ; πὼς ἡ γλῶσσα θὰ σταθῇ στὴ μέση, νὰ ποῦμε λιγάκι πῶς κάτω ἀπ' αὐτὴ ποὺ γράφεις. Ὁ καθένας πηγαίνει σύμφωνα μετὰ τὴν γνώμη του και μετὰ τὴν πίστη του. Ποιὸς θὰ βγῆ πέρα ; Αὐτὸ θὰ τὸ δείξῃ ὁ χρόνος. Οὔτε οἱ βρισίαι, οὔτε οἱ κατατρεγμοί, οὔτε οἱ κοροϊδεῖες δὲ θὰ κάνουν τὴν ἀλήθεια νὰ χαθῇ. Μπορεῖ γιὰ μιὰ στιγμή νὰ τὴ σταματήσουν, μ' αὐτὸ μόνο γιὰ μιὰ στιγμή. Ἡ ἀλήθεια θὰ βασιλέψῃ στὸ τέλος.

— Δηλαδή ἡ δημοτικὴ ;

— Δὲν ξέρω. Ἐγὼ εἶπα ἡ ἀλήθεια θὰ βασιλέψῃ ὅσο και νὰ φωνάζουμε, ὅσο και νὰ βρίζουμε. Ἡ ἀλήθεια εἶναι μετὰ τὸ μέρος μας ; Ἐμεῖς θὰ νικήσουμε. Ἄδικος εἶναι ὁ ἀγῶνας μας ; Θὰ χάσουμε. Ὁχι ὁ Ψυχάρης, ὄχι ὁ Πάλλης, μὰ ὅτι και νὰ γίνῃ θὰ χάσουμε. Γιὰ κοιτάξτε τὴν ἱστορία. Τί γενήκανε οἱ εἰκονομάχοι ; Κυνηγήσανε, καταστρέψανε, ξορίσανε. Ποῦ πῆγαν ὅλοι τοὺς οἱ κόποι ; Στὰ χαμένα και γιὰ τί πράμα ; γιὰ τὸ προσκύνημα τῶν εἰκόνων. Γιὰ λογάρισε τώρα τὴ γλῶσσα, πολὺ πῶς μεγάλο ζήτημα και πολὺ πολὺ πῶς πραχτικό.

Αὐτὰ ἐπάνω κάτω μοῦ εἶπε διὰ τὸ γλωσσικὸν ζήτημα. Ὁμιλήσαμεν πολὺ περισσότερα, ἡ κυρία ὁμῶς ἰδέα ἦτον αὐτὴ. Τὸ γλωσσικὸν ζήτημα δὲν θὰ λυθῇ μετὰ θυμους, μετὰ ὕβρεις, μετὰ διωγμούς. Διὰ τὸ ζήτημα τοῦτο ἐφαρμόζονται ἀκριβῶς οἱ λόγοι τοῦς ὁποίους εἶπεν ὁ Χαμαλήλ, ἂν δὲν ἔχω λάθος, κατὰ τῶν Χριστιανῶν : «Ἐὰν ἡ θρησκεία αὐτὴ (ἡ χριστιανικὴ) εἶναι ψευδὴς, καμμία δύναμις ἀνθρωπίνῃ δὲν θὰ δυνηθῇ νὰ τὴν σώσῃ· ἔάν ὁμῶς εἶναι ἐκ Θεοῦ ἀδίκῃ κοπιᾶτε».

Οἱ συνετοὶ αὐτοὶ λόγοι δὲν ἔσωσαν τότε τὸν Στέφανόν τοῦς, οἱ μετριοπαθεῖς λόγοι τοῦ «πωλημένου» δὲν θὰ ἐμπνεύσουν τώρα ἀνθρωπινώτερα αἰσθήματα εἰς τοὺς μαινομένους ἀπὸ τὸ ἀντίθετον στρατόπεδον. Ἐν τούτοις ὁ κ. Πάλλης εἶπε μεγάλην ἀλήθειαν : τὸ ψεῦδος δὲν ἔμπορεῖ νὰ διατηρηθῇ ἐπὶ πολὺ. Τὸ ζήτημα εἶναι πότε ἐπὶ τέλους θὰ λάμψῃ ἡ ἀλήθεια ἐν ὀνόματι τῆς ὁποίας ὅλοι ἀγωνίζονται. Ἀπέχει ἴσως πολὺ ἀκόμη. Ὁ κ. Πάλλης τὸ εἶπε : δὲν ἐργάζονται διὰ τὸ παρὸν, ἀλλὰ διὰ τὸ μέλλον.

Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι βλέπει ρόδιον αὐτὸ τὸ μέλλον, ἐννοῶ ρόδιον κατὰ τὰς ἰδέας των. Ὅλα συντρέχουν πρὸς τὸν σκοπὸν των, ἀκόμη και τὸ θια-

τρον. Σχετικῶς μοῦ διηγείτο μετὰ πολὺ πολὺ σκῶμμα τὰ ἐξῆς :

— Πῆγα ψὲς τὸ βράδι μετὰ τὴν κόρη μου στὸ θέατρο, στὴ Δέσποινα τῆς Λυών. Θὰ μὰς ὑποχρεώσετε πολὺ νὰ καταφέρετε τὸν κόσμο νὰ πηγαῖν ταχτικά στὸ θέατρο. Εἶναι ἡ πῶς μεγάλη δούλεψη ποὺ μπορεῖτε νὰ μὰς κάνετε, γιὰ τὸ θέατρο εἶναι τὸ πῶς καλὸ μέσο γιὰ νὰ νιώσῃ ὁ κόσμος τί ἀνόητη ποὺ εἶναι ἡ καθαρεύουσα. Γιὰ σκέψου λιγάκι ! Ὁ ἐρωμένος εἶταν κοντὰ στὴν ἐρωμένη κι' αὐτὴ τοῦλεγε μετὰ πάθος, μετὰ φλόγα τάχα ἐρωτικά : «Δὲν δύνασαι νὰ φαντασθῆς, Κλαυδία, πόσον ἡ καρδιά μου διαστέλλεται...» Πές μου, σὲ παρακαλῶ, κατάστασις εἶναι αὐτὴ ; φαντάζεσαι κωμικότερο πρᾶμα ; Ἄς ἔψεται ὁ Γεννάδης ποὺ τὴ διώρθωνε ποῦ και ποῦ τὴ γλῶσσα και τῆς ἔδωκε κάπια ζωὴ.

Ἡὐχαρίστησα τὸν κ. Πάλλην και ἐσηκώθηκα νὰ φύγω.

— Ὁχῶμε τίποτε βρισίαι ; ἤρρωσε μεδιῶν.

— Ἀπὸ τὴν «Ἡμερησίαν» ἀσφαλῶς ὄχι, κ. Πάλλης.

— Τὸ ξέρω. Μοῦ δείχνανε τὴν ἐφημερίδα σας στὸ Λιβερπούλ, τὴ διάβασα στὴν Πόλη, στὴ Μυτιλήνη, ἐδῶ τώρα, εἶπε δεικνύων ἕνα φύλλον «Ἡμερησίας» ἐπάνω εἰς τὸ τραπέζι. Εἶστε ἀμικτοὶ ἐσεῖς. Δὲν πειράζει, ποῖός ξέρει ἂν τὸ παιδί σας δὲ γράφει στὴ γλῶσσα μας. Τὸ σπουδαῖο εἶναι νὰ εἶσαι δίκιος και θαρρῶ πὼς δὲν ἦσουν πάντα τίτιος.

Ὁ ὑπαινιγμὸς θὰ ἦτο φαίνεται δι' ὅσα ἔγραψα ἄλλοτε διὰ τὸν «Νουμᾶν». Δὲν ἀπήντησα. Ὑπεκλίθην και ἔφυγα σχεδὸν ἐντροπιασμένος.

Ο ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

Τὴν περασμένη Παρασκευὴ κατὰ τὸ μεσημέρι ἦρθε ὁ Ἀργύρης Ἐφταλιώτης στὸ γραφεῖο μου. Τὸ βαπόρι ποὺ τὸν ἔφερε ἀπὸ τὴν Ἀνατολὴ στὴν Ἑυρώπη στάθηκε γιὰ λίγες ὥρες στὸν Πειραιᾶ κι' εἶσι πετάχτηκε ὁ ἀνδρόγαλος ποιητὴς μας στὴν Ἀθήνα νὰ ἰδεῖ τὸ γραφεῖο τοῦ «Νουμᾶ» και νὰ φιλήσῃ και τὸ χεῖρ τοῦ Παλαμά, καθὼς μοῦπε. Εἶτανε μίρα τοῦ φύλλου, κι ὁ Γικννάκης, ταχτικὸς στὴ δουλιὰ του, κολνοῦσε μετὰ κωμικὴ σοβαρότητα τὰ γραμματοσήμα στὸς φακέλλους. Πρῶτα πρῶτα αὐτὸ εἶδε ὁ Ἐφταλιώτης και καταχάρηκε.

— Δουλεύεις και σὺ γιὰ τὴν Ἰδέα ; Μπραβο

ΨΥΧΑΡΗΣ

Η ΑΡΡΩΣΤΗ ΔΟΥΛΑ

Τὸ σάββατο, εἴκοσι τρεῖς, τὸ γραμματάκι τῆς κοντὸ κοντὸ, ἀρχινημένο και δάφνο στὶς πέντε παρὰ τέταρτο. «Πολυαγαπητὴ μου ἀφέντη, σὰν πλάγιασα ἰχθύς, φοβόμουνε πὼς δὲ θὰ κοιμηθῶ και πέρασα νύχτα λαμπρὴ. Ἐμεῖνα στὸ κρεβάτι ὡς τὶς δύομισα. και εἴμουνε τόσο καλὰ, ποῦ σηκώθηκα, μὰ στὶς τρεῖς ἡμισα, ἀφροῦ εἴμουνε πιά ντυμένη, με πιάσανε οἱ πόνοι ὡς τὰ τώρα. Τώρα πηγαίνω θεόγλυκα. Θερμομετρήθηκα στὶς τέσσερις, 37°6, και τὸ πρωί, 36°5. Τὸ γράμμα σας τόλαβα θεόγλυκο καθὼς και πάντα. Δὲ θὰ μπορέσω σήμερα νὰ σας γράψω πολλά, ἐπειδὴ νὰ ποῦ ὁ πόνος μὲ ξαναπιάνει. Τί περίεργο ! Εἶχε δίκιο σὰν τόλεγε ὁ κ. Σεβιλιάς,

(. Ἡ ἀρχὴ του στὸ 228 φύλλο.

πὼς θὰ τὸ νοιώσω σὰ νῆτανε εἶδος δυνατὸ λιοχτύπημα» και λένε πὼς τὸ ράδιο τὸν πολλαπλασιάζει τὸν ἥλιο. Τώρα καταλαβα, κι ὡστόσο δὲ με ραδιογραφήσανε παρὰ δύο φορές μονάχα μέσα στὴ φούσκα Τρώω ἀρκετὰ καλὰ, ὄχι ἐννοεῖται ὅπως και πρῶτα. Ἡ ὄψη μου ἀχαμνὴ δὲν εἶναι. Μὰ ὁ πόνος ἀφτὸς μοῦ θυμώνει τὰ νεβρικά μου ὅσο γίνεται και δὲν ξέρω ἂν κλαίω ἀπὸ τὸν πόνον ἢ ἀπὸ τὴ φούρκα, γιὰ τὴν μὲ φουρκίζει. Καλὸ τουλάχιστο ποῦ δὲν εἶναι ἀκατάπατος. Ἦθελα νὰ γράψω κανένα δελτάριο στὰγγελοῦδι μου. Μὰ πονῶ μετὰ τὸ παραπάνω. Πῶς ὕστερος, ἂν πῶς καλῆτερα. Δὲ σας ἀφίνω, μὰ θὰ προσπαθῆσω νὰ βρῶ καμιά θέση, ὅποια κι ἂν εἶναι, γιὰ νὰ πονῶ λιγώτερο. Καὶ στὴν τέταρτη ἄσπρη σελίδα, μόνο μιὰ γραμμὴ, ἀφροῦ τέλειωσε τὸ γράμμα τῆς «Πρῶτο ἀπ' ὄλα, νὰ μὴ με λυπάστε, εἰδεμὴ θὰ πονῶ ἀκόμη περισσότερο. Σας συλλογιόμμαι κάθε στιγμή. Κ.»

Σὰ νὰ κορυφώθηκε πιά τότες τὸ κακὸ κι ἔρχισε νὰ λιγοστεῖ. Τὸ κάτω κάτω, τί ἔπαθε ἡ Κατινούλα ; Κάτι πολὺ ἀπλὸ και τρομερὸ σνάμα, ὅπως κατόπι τὸ καταλάβαινε. Ἡ ραδιοθερμασμένη σάρκα φλόγωσε και πρήστηκε. Ὁ κ. Σεβιλιάς τῆς εἶχε πεί πὼς θὰ περᾶση και δὲ γίνεται. Τόντις σὰ

νῆφεγγε τώρα κάποια ἐλπίδα πὼς θὰ ξεπρηστῇ. Τὸν νοιώθεις ἀμέσως ἀπὸ τὸ ὕψος τοῦ ἀξέφωτου. Ἡ Κατινούλα ἔπαιρνε πάντοτε ἀπάνω τῆς, χωρατίοντας ἀκόμη και σὰν πονοῦσε. Μὰ τὸ χωράτεμά τῆς, στὸ γράμμα τῆς κερικῆς, εἴκοσι τέσσερις, σὰν πῶς ξέθαβρο, σὰν πῶς φυσικὸ. «Ἐντεκα και τέταρτο, πρωί. Πολυαγαπητὴ μου ἀφέντη, Ὅ τι ποῦ σὰς ἔβγαλα τελέγραφο. Εἶμαι πολὺ καλῆτερα σήμερα τὸ πρωί, και θέλησα νὰ σας παρηγορήσω, γιὰ τὸ χτεσινὸ μου τὸ γράμμα, και γὼ δὲν ξέρω πὼς σας τόγραψα, τόσο πονοῦσα ἐκείνη τὴ στιγμή. Γιὰ τοῦτο σήμερα κἀθουμαι στὸ κρεβάτι μου ὅλη τὴ μέρα. Τὸ βλέπω τί με κάνει και πονῶ σηκωμένη, ἀναγκασμένα τὰ σκέλια μου νὰ βαραίνουν ἀπάνω στὴ φούσκα μου, νὰ τὴ ζουλοῦνε, κ' ἔτσι πονῶ φριχτὰ. Δὲν πονῶ στὸ κρεβάτι μου πρὸς ὅταν κουνιόμμαι, κι ὅπως λέει ὁ Σεβιλιάς, γιὰ νὰ τοῦ κόψω τὸ κύριος ἀπὸ συντομία, εἶναι πόνοι ποὺ τραχίζουνε, ποὺ ἀναποδογυρίζουνε τὰ νῆβρα περισσότερα ἀπ' ἄλλους. Τοῦ εἶπα πὼς ὁ πόνος ἀφτὸς φούρκα με κάνει, τόσο μ' ἰρεθίζει. Μὰ ἐκείνος χαίρεται, λέει, ποῦ δὲν εἶχαμε χειρότερα και πῆγαγε τὰ πράματα ἔτσι. Ἀγαπητὴ μου ἀφέντη, ἄβριο, δεφτέρα, θὰ ξαπλωθῶ ἐντίκατη φορὰ στὸ τραπέζι τῆς χειρουργικῆς γιὰ νὰ μοῦ κοιτάξῃ τὴ

σου! Νά, πού και παιδάκια πέντε χρονώνε δουλεύουνε μαζί μας!

Και τον φίλησε. Μιά μέρα πού τό παιδάκι αυτό θα μεγαλώσει και θα μάθει ποιός εΐτανε ο άνθρωπος πού τό φίλησε, θα μπορεί να καμαρώνει γι' αυτό, όπως σήμερα καμαρώνει κι ο πατέρας του πού ένας τέτιος πατριώτης κ' ένας τέτιος πρωτεργάτης τής 'Ιδέας τον τιμάει με την πολυτίμητη φίλια του

— Πώς τὰ περάσατε στην Πόλη; τονε ρώτησα.

— Μέρες χαρισμένες, όπως σου τὰ γράφει κι ο 'ΑκροΠολίτης στο σημερινό του τό γράμμα. Δουλεύουν εκεί στα γερά, δουλεύει ο Φωτιάδης, δουλεύει ο Σιώτης, δουλεύουν όλοι τους, μονιασμένοι, αδερφωμένοι, και η 'Ιδέα ξαπλώνεται κ' η φωτιά ανάθει απ' όλες τις μεριές. Δεν ξέρω εδώ...

— 'Εδώ είμαστε πολλοί καπεταναίοι· κάθε δημοτικιστής και καπετανιος· εσ' τα! Ρέμπελη δουλιά, μπερμπάντικη!... Για την Πόλη μίλα μου

— 'Εκεί πιεθροχούνε, γι' αυτό και κερδίζουνε κάθε μέρα και καινούριους όπαδούς! 'Ηρθανε τότε και τόσοι να χαιρετήσουν τον Πάλλη και μένα, κι όχι μοναχά από την Πόλη μέσα, μα κι από τα χωριά γύρω, κι από μακρινά χωριά, κι όλοι δασκάλοι κ' επιστήμονες κ' εμπόροι και κάθε λογής άνθρωποι, πού να σου πω την αλήθεια δι δυσκολεύτηκα να πιστέψω πως η μέρα τής τελειωτικής τής νίκης δεν είναι και πολύ μακριά.

— 'Επειτα πήγατε στη Μυτιλήνη;

— Ναι, στη Μυτιλήνη και στη Σμύρνη και κει γίνεται δουλιά σοβαρή. Δεν περιμέναμε να βρω με τόσοι δικούς μας, κι όλους διαλεχτούς. Ο 'Αθανός, ο δασκαλος, στη Μυτιλήνη κι ο Σάκης ο γιατρός κι όλοι οι άλλοι πού 'ηρθανε να μας χαιρετήσουν, άφοσιωμένοι όλοι τους δλόψυχα στην 'Ιδέα. Στη Σμύρνη πάλι γνωρίσαμε τον 'Αναστασιάδη τής «'Ημερησίας», καλόκαρδο παιδι και δημοτικιστή, κι άλλους πολλούς, παραπολλούς, πού φυλάω τις κάρτες τους στην τσέπη μου. Να σου πω και κάτι πού μου συνέθηκε χτες τό μεσημέρι στη Σμύρνη. Κει πούτρωγα σε κάπιο ξενοδοχείο, όσο νάρθει η ώρα να μπαρκαριστώ στο βζπόρι, με ζυγώνει ένας νέος, μου αρπάξει τό χέρι και μου τό φιλεί. «Τόνομά μου Σπύρος Κοντολιός από τό Κάιρο, μου λέει, κι είμαι δημοτικιστής». Νά, πού τό επίθετο «Δημοτικιστής» κατάντησε πια τίτλος τιμής.

Και ξανάπε τὰ λόγια του Ζολζ, τάγαπημένα του

φούσκα. Όλους θα τους κάμω να γελάσουνε. Θα πω του Σεβιλιά πως προτού ανέβω, πρέπει να γράψω τη διαθήκη μου, για να μαθουνε οι κληρονόμοι μου πόσες φορές στη ζωή μου ανέθηκα σε τέτοιου τραπέζι. Τι περίεργο! Σάν ερχεται ο Σεβιλιά στην κάμερή μου και μου κουβεντιάζει, αλήθεια είναι, διασκεδάζω και παθουνε οι πόνοι. 'Εχω πάντα κάμπουσες φαγοῦρες. Είπα τη γνώμη σας σ' αυτό άπάνω του Σεβιλιά και μου αποκρίθηκε πως βέβαια, εΐται μπορεί να ναι, γιατί τώρα έννοείται πως μόλιμα τα θάχουμε κάπου παντού, πού προέρχονται είτε από την κομμένη τη διάρροια, είτε από τό νεφρί μου είτε από τάντερα, είτε από τη φούσκα, είτε κι από τό σηκώτι, απ' όλα όλα, και σε να τ'όλεγε για τό ράδιο, αφού τώρα ίσια ίσια είναι στη βράση και στη δράση του τό θεράπευμα, κι όλα μας τὰ κάνει άνω κάτω. Μου είπε μάλιστα να ρωτήσω τον κ. Χουίταρη ά δε θάκανε καλό να φροντίσει και για δάφτα, δηλαδή, κατόπι από τό ραδιογράφημα, να μου δώσει, πού λέει, ένα μπάνιο ηλεκτρικό, να μου περехύσει λιγάκι όλο τό σώμα, τίποτα, μη φοβάστε, καθισμένη θάμαι στην καρέλα, δίχως κούραση καμιά, δίολου. 'Αγαπητέ μου άφέντη, προγεμάτισα, κοιμήθηκα, είναι η ώρα πέντε. Είμαι πολύ, μά πο-

— Μια και βγει στο διάβα της η 'Αλήθεια, τίποτις δεν τη σταματά.

'Ανταμώσχη και τον Παλαμά και οι λίγες στιγμές πού πέρασα με τη διαλεχτή συντροφιά τους στο ξενοδοχείο θα μου μείνουν άξέχαστες, όπως άξέχαστες με μείννε και οι ώρες πού πέρασα μία γλυκιά βραδιά του περασμένου καλοκαιριού στην Κηφισιά με την ίδια χρυσή συντροφιά του Παλαμά και του 'Εφταλιώτη.

Τη στιγμή πού τον ξεπροβοδούσαμε στο σταθμό της 'Ομόνοιας, τονε ρώτησε ο Παλαμάς:

— Δε θα μας έρθετε μαζί με τον Πάλλη καμιά φορά και στην 'Αθήνα;

— Λογαριάζουμε ένα τίτιο ταξίδι, μα τότε θάχουμε μαζί μας και τον Ψυχάρη.

Και μας άφισε, φεύγοντας, τη γλυκιά αυτήν έλπίδα

Δ. Τ.

ΧΩΡΙΑΤΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ (*)

Ι΄.

Πευκοβοῦνι 19 του Τρυγητή.

Κυριακή σήμερα κι ο Παπα-Παρθένης δε λειτουργησε. Τονε βρήκα τό πρωί στο καπηλιό με τό ποτηρι γιομάτο μπροστά του.

— Μας κατάργησες σήμερα την Κυριακή, παπύ;

— Βρέ, κάτσε να πιούμε. Δεν τους άφίνεις τους τζερεμέδες! Να λειτουργήσω!... Και ποιός θάρθει στην εκκλησιά; Όλοι βρίσκονται στα πατήτρια τους σήμερα και πατάνε τα σαφύλια τους. Μοναχός μου να λειτουργήσω, σαν κοΐκκος;

Δεν ξέρω πως μούρθε να νου πω κάπιο λόγο βαρύ. Μα τον κατάπια και τράβηξα κατά τό δάσο να λειτουργηθώ. 'Η συντροφιά του Παπα-Παρθένη μου χαιλούσε την Κυριακή μου τό δάσο θα μου την εδινε δλόφωτη. Μα του κάκου. Τα πειγμα μου σφυρίζανε τα ύστερνά λόγια του μπεκρη' «Μοναχός μου να λειτουργήσω;» Μάλιστα, Κύριε. Μοναχός σου να λειτουργήσεις. 'Ο αληθινός ιερέας κάθε Θρησκείας και κάθε 'Ιδέας ένα μοναχά ξέρει κ' ένα λογαριάζει, τό Χ ρ ε ο ς του. 'Εκεί καρφωμένος στο χρέος θα μείνει. Θα σημάνει τον δρθρο κι ες μη

*) Κοίταζε φύλλα 256, 257 και 259.

τον άκούσει κανείς. Θα σημάνει. Κι όλο θα σημαίνει, αδιάκοπα, άκούραστα, πεισματάρικα. 'Ας σπάσει τό σκουνι της καμπάνας, ες ραγιστεί κι ες σπάσει κ' η καμπάνα. 'Ας ματώσουν και τα χέρια του. Τη δουλιά του αυτός. Πρέπει στην άμαρτωλή χώρα νακούγεται η καμπάνα του δρθρου, πρέπει η αδιάφορη κι άρριοποτισμένη κοινωνία νακούει της 'Ιδέας τό σημάτρο.

Τότε τί τό φορείς τό ράσο και δεν τό κάνεις κουβάρι να ν τό πετάξεις κατάμουτρα στην κοινωνία; 'Η κάθε θρησκεία και η κάθε 'Ιδέα θέλει παληκάρια, θέλει και μάρτυρες. Το άγκαθένιο στεφάνι κρέμεται άκόμα στο Γολγοθά και η ιστορία μας δείχνει με τό σωρό τους ήρώους πού άντικρύσανε τό θάνατο άδείλιαστοι, μένοντας δλομόναχοι καρφωμένοι στις θέσεις τους. Φτου σου, Παπα-Παρθένη, γκιωτή!

Γυρίζοντας σπίτι άνοιξα την «'Εργασία» του Ζολζ. Θυμήθηκα τον Παπα-Μάρλ και τον ήρωικό του θάνατο, κάτου από τό συντριμία της εκκλησιούς πού οι πιστοι την εγκατέλειψαν και ο χρόνος την είχε συθέμελα σακατέψει. Τον θυμήθηκα και ξαναδιάβυσα άλάκαρο τό έξοχο κεφάλαιο. 'Ο Παπα-Μάρλ δε λογάριζε ά στην εκκλησιά του δε ζήγωνε κανείς κι αν τα ντουβάρια της τονε φοβερίζανε από στιγμή σε στιγμή να σωριαστούνε στο κεφάλι του. Μόνο τό χρέος τον λογάριζε και πέθανε κάνοντας τό χρέος του. Γιατί να ν τον βρούμε κανείς μοναχά μέσα στα βιβλία τούς τέτιους παπάδες; Και πως θα νικήσει μια 'Ιδέα όταν της λείπουν οι τέτιοι ήρωες;

ΙΑ΄

Πευκοβοῦνι 22 του Τρυγητή.

Σου στέλνω μια άγριοβιολέττα του βουνού. Να μου την περιποιηθείς, να ζήσεις, κι ά μαραθεί άκόμα να μη την πετάξεις. Την πόνεσα και θα σε παρακαλέσω να την πονέσεις και συ. 'Αμα τη δεις τόσο δμορφη και τόσο χαριτωμένη, δε θάν τό πιστέψεις πού γεννήθηκε. Κι όμως είναι αλήθεια πως γεννήθηκε πλάι σε κάτι άγριάγκαθα, πάνου σε μια κατάξερη πέτρα. Την είδα και ξαφνιάστηκα. Πού πήγε να γεννηθεί η άμοιρη και πως μπόρεσε να ζήσει με τέτια συντροφιά! Πως έμεινε βιολέττα και δεν έγινε άγκάθι κι αυτή!

Καμιά φορά μου τυχαίνει και στη ζωή ίδια να ξαφνιάζομαι. Βλέπω σε κάτι συντροφίες εργατιστικές να φυτρώνε μια ψυχή άνήη κι άνειροκνηνήτρια και

λύ καλά. 'Ηπια δυό φλιτζάνια τσαΐ. Θε μου, τί καλό πού εΐτανε! Άνοιξε η καρδιά μου. Θερμομετρήθηκα, 37°3, και τό πρωί, 36°2. Τι λέτε, τί λέτε; Άχαμνά δεν είναι. Δεν ξέρω τί να κάμω, να μείνω στο κρεβάτι μου ή τί άλλο. Άν ήξερα πως δε θα πονέσω με τό παραπάνω, θα σηκωνόμουνε, γιατί και τό κρεβάτι μου κουραζει τη μέση, πού σωστά δηλαδή τη βάζει και τα σκέλια. 'Επειτα, η διασκεδάση στο κρεβάτι, σήμερα παραμονή Χριστούγεννα, δεν είναι μεγάλη. Φαγοῦρες στο κρεβάτι δεν είχα δίολου. Για την μπίζα, ίσως να μη μου σφύρηνη σά βαρεία λιγάκι. Για τον καφέ, μη φοβστε δεν πίνω δίολου, ξέρω πως σε δυσαρεστεί κι ώστόσο οι γιατροί μου ιδώ μ' άφινουνε. Άγαπητέ μου άφέντη, εΐ γίνω πια δλόστελα καλά, θα τό βίξω κανόνι, επειδή κ' η φούσκα μου πάει λαμπρά λαμπρά και γλήγορα, κι όλοι έχουνε τις μεγαλύτερες έλπίδες και γω άκόμη μεγαλύτερες, εζόν όταν πονώ. Για τούτο κ' η Βιχτώρια ελεγε του Σεβιλιά έχτες: «'Αχ! ποτέ μου δεν είδα καμιάν εβρωστη σαν την Κατινούλα, γιατί, άμα πονεί, γίνεται και άχάριστη, τό πρόσωπό της κι ο χαρακτήρας της αλλάζουμε μαζί.» Και τόντις έχτες τό πρόσωπό μου εΐτανε σαν ξετραβηγμένο, σαν κομμένο από τον πό-

νο. Σήμερας έχω γράμματα, είμαι άλλη· φτάνει να μην πονώ, και γελώ άμείως και τραγουδώ. 'Αλήθεια πού είμαι κ' η χαδεμένη του σπιτιού.»

Μ' όλα τὰ γέλοια και μ' όλη την έλπίδα, ο πόνος της έκανε καρτέρι. Τα Χριστούγεννα δεν κοιμήθηκα άγρύπνια και βραχναδες. «'Είχα σε να σε πω κιόλας πως όντας πολύ πολύ άνήσυχη κι άνω κάτω, έλεγα με τό νου μου πως σίγουρο και θαχω θέρμη. Θερμομετρήσουμι στη μάμηση και τί βλέπω. 'Η θερμοκρασία 37°1. Είπα τότες, άκόμη πού άνόητο να μην μπορώ ναποκοιμηθώ. — Και δεν τελειώνουνε μ' άφτό τὰ δυσάρεστα· να πού ξεκονώθηκα πάλε τρεις φορές και θα θυμώσετε. Άφότου φύγατε, πήρα τέσσερα ή πέντε χάπια όπιο και τάποτελέσματα σταθήκανε μέτρια. Θα σηκώθω στις τρεις ήμισυ, να μου συγυρίσουνε τό κρεβάτι μου κ' έτσι ελπίζω να κοιμηθώ καλύτερα. 'Η θερμοκρασία μου τό πρωί, 37°7. Περίεργο. Άφίνω ένα μικρούτσικο διάστημα για τη θερμοκρασία τη βραδινή 38°. Μου λέει ο γιατρός πως δεν πρέπει με τίποτις ναπορούμε για την ώρα και μ' όσα γίνονται, αφού έχουμε τό ράδιο. Άγαπητέ μου άφέντη, τό ψεσινό μου γράμμα εΐτανε όλο κέφι και τό σημερινό είναι άλλο. Άφού όμως κατσούφιασα πια πού κατσούφιασα, θα

αυτή θανατηφόρα τα έθνη. Από μικρό παιδί άκουγα να κοπανάνε ποιητάι και γλωσσολόγοι πώς ο Δάντης π. χ. αναγέννησε την Ιταλία. Αντί να έξετάσουν ποιές κοινωνικές συνθήκες γέννησαν το Δάντη, παίρνουν την Τέχνη ως κάτι τι άπόλυτο, όπως έκαναν και κάνουν όλοι οι ποιητάι. Γιατί ο ποιητής είναι ιδεαλιστής, άτομικιστής και ύποκειμενιστής. Όλα για την Τέχνη και διά τής Τέχνης. Πρόσθεσε ακόμα πώς οι δικοί μας είναι λυρικοί. Κι αυτό τον ιδεαλιστικό τρόπο του σκέπτεσθαι, συμφωνώτατο με την ψυχολογία τους, τον εφαρμόζουνε σ όλα τα φαινόμενα του βίου. Έτσι έκαναν και με τη γλώσσα - ένα σύμπτωμα πού παίρνοντάς το ως κάτι τι ανεξάρτητο από τ άλλα κοινωνικά φαινόμενα το άνύψωσαν στην άρχική αίτια τής έθνικής κακομοιρίας μας και συνασπισμένοι στο «Νουμά» άνειξαν τον πόλεμο κυρίως εναντίον ενός συμπτώματος, τής καθαρεύουσας. Και ύποστήριζαν τη γνώμη τους με τόση δύναμη, ώστε και άντικειμενικά πνεύματα όπως π. χ. ο Καρκαβίτσας, ο Ραμάς και τώρα τελευταία και ο άνοιχτομάτης Φωτιάδης, έπεσαν θύματά της. Έτσι π. χ. ο Ραμάς προχώρησε στην έρευνα των κοινωνικών μας φαινομένων έχοντας εκ των προτέρων την πεποίθηση ή σωφτότερη την πρόληψη πώς ή γλώσσα είναι ή πηγή του κακού. Αυτή ή αντίληψη τους τους ένηθούσε και τους φανάτισε τόσο, πού κατήντησαν και την Τέχνη ακόμα να ύποτάξουν στο γλωσσικό σκοπό, και να μετρώνε συχνα την αξία ενός έργου με την δμολότητα των τύπων τής γλώσσας του.

Δέν μπορώ να ξενοιχτώ σε γλωσσολογικές θεωρίες, γιατί ούτε γλωσσολόγος είμαι ούτε και ο προφητικός ρόλος μέρει. Μόνο θα μου επιτρέψης να Σου είπω φιλικά πώς τέτοιος έγωισμός, νάπαιτς από τον Α ή το Β να φορμάρη τη σκέψη του με το καλοπι πού του δίνετε, είναι βλαβερός. Γιατί έτσι άποκλείονται μερικά στοιχεία πού άν δέν είναι ποιητικά, έχουν όμως το χάρισμα νάναι άντικειμενικά και πρακτικότερα από τους ποιητάς. Γι' αυτά ή γλώσσα είναι μόνο μέσον, και νομίζοντας πώς δέν μπορουνε να βιάσουν την εξέλιξη - ή και έχοντας γι' αυτή διαφοροτική αντίληψη από τη δική Σας - συμμορφώνονται με ό,τι σήμερα ζη και γράφουν χωρίς καμιά προσπάθεια. Θέλουν να συνεργαστούνε, με τη συνεργασία τους δέν τη θέλετε. Το «μικτός» το μεταχειρίζεστε ως συνώνυμο του άχαρακτήριστος. Και όμως αυτοί οι άχαρακτήριστοι θα μπορούσαν να μας

μάθουν πολλά. Τάχα δέ φτάνει για Σας ή άρητική τους στάση, πού περιορίζονται στο να πολεμάνε την καθρεύουσα όσο μπορουνε; Γιατί θέλετε να τους επιβάλλετε ψυχολογική βία και τους αναγκάζετε νάνηθουνε τη φυσικότητά τους; Γιατί αυτό θα είπη όταν τους ζητς να συμμορφωθούνε με τους τύπους πού έχετε παραδεχτή. Τους είναι, τώρα τουλάχιστον, άδύνατο να γράφουν όπως θέλετε και πρέπει να χάσουν πολύν καιρό σε μια περίοδο ως πού να κατορθώσουνε να Σας ίκανοποιήσουν. Μά ο καιρός είναι πολύτιμος. Γιατί δέν τους δίνεις ελεύτερες τις στήλες του περιοδικού Σου; Άφου έχετε τόση πεποίθηση στο γλωσσικό Σας σύστημα, τόσο το καλύτερο, μη δώχνετε τους μικτούς, αφήστε τους να συνεργαστούνε κι έτσι με τον παραλληλισμό θα φανή ξάστερα ή δική Σας ύπεροχή. Ίσως ίσως σιγά συνειθίσουν κι αυτοί να γράφουν όπως Σεις, χωρίς ψυχολογική βία. Γιατί τάληθινό, το δυνατό και το μεγάλο τραβά πάντα κι άφομοιώνει, και την ειλκρίνεια και τον πόνο δέν μπορείς να τους τάρνηθης. Η διαφορά είναι μόνο στην αντίληψη. Αυτοί νομίζουν πώς το έργο τής σημερινής γενεάς στη γλώσσα είναι να χαλάση μόνο, να γκρεμισή από την καθρεύουσα όσο μπορεί περισσότερο, και πώς ή δημιουργία είναι έργο του μέλλοντος. Το γλωσσικό ζήτημα το νομίζετε λυμένο και τώρα άπλώνετε τη ματιά Σας στην αναμόρφωση τής κοινωνίας. Σε τέτοιον άγωνα θα ώφελήσουν πολύ τέτοιοι άντικειμενικοί έγκεφαλοι. Μια μικρή ύποχώρηση από μέρος Σου σχετικώς με τη γλωσσική μορφή θα ώφελήση πολύ το γενικό ζήτημα και έμμέσως και τον ίδιο γλωσσικό άγωνα. Δέν πρέπει να δώχνετε κανένα, γιατί για τέτοια κινήματα κι ο πιο μικρός εργάτης μας είναι πολύτιμος.

Άκόμα δυό λόγια. Στο προχθεσινό μου άρθρο πήρα την άποψη του Σκληρού κι απ' αυτή κύτταξα τη μορφωμένη νεολαία μας και το γιατί άποτείνεται σε μς. Τέτοια άποψη έφερε αναγκαστικώς κάποια μονομέρεια στην έρευνα κι ίσως να φάνηκε άδικος στην ύπηρεσία πού προσφέρουν μερικοί σοβαροί έπιστήμονες. Άλλά άν τυχόν, όπως το ελπίζω, συζητηθή σοβαρά το βιβλίο του, τότε θα μπορέσω να μιλήσω γενικότερα και πρό πάντων για το σπουδαιότατο ζήτημα τής τακτικής.

Μόλις τώρα πήρα το τελευταίο φύλλο του Νουμά. Σαυτό κάτι γράφεις και για το ζήτημά μας. Σου φάνηκε πώς άδίκησα τους δημοτικιστάς λέγον

τας τον έρίζοντά τους στενό. Για μένα πλατύς πλατύτατος έρίζοντας είναι εκείνος πού άγκυλιάζει όλη την κοινωνία και πού στην περιοχή του είδικού μελετηται αναχωρώντας από 'να φιλοσοφικό σύστημα έξετάζουν έπιστημονικά όλα τα φαινόμενα. Δέν άρνουμαι πώς και ή φιλολογία προσπάθησε να θίξη την κοινωνική μας κατάσταση (το Ταξίδι, οι Φυλλάδες του Γεροδήμου κ. ξ.) και στους τόμους του Νουμά παρουσιάζονται πολιτικά, κοινωνικά και έθνικά ζητήματα. Άλλά εκτός του έτι σπουδαιότατα ζητήματα τάνάφεραν μόνον έπεισοδιακώς, τα περισσότερα π.χ. διακαιούνη, στρατός, πολιτική διασθούρα, έξωτερική πολιτική κ. ξ., μεταχειρίστηκαν την περιγραφική μέθοδο προτείνοντας το πολύ πολύ ως μέσο θεραπείας τη γλώσσα. Σοβαρά, έπιστημονικά, συστηματικά δέν τα έρεύνησαν ποτέ. Η μεγάλη θετική εργασία των δημοτικιστών, ή σοβαρή, έπιστημονική και συστηματική τους δουλειά είναι στη γλώσσα (γλωσσικές και λογογραφικές μελέτες κι' άπάνου άπ' όλα ή ποίηση) και κάπως και στην παιδαγωγική. Στην εργασία τους ως κέντρο μένει πάντα ή γλωσσική ιδέα - ή πρώτη και σπουδαιότερη άφορμή του γενικού κακού, όπως και πάλι τονίζεις. Γύρα σ αυτή συγκεντρώνονται: τ άλλα ζητήματα, μαυτή πρέπει να έξηγηθούνε και μαυτή να γιαιτρεφούν. Μιάν αντίληψη έντελώς ιδεαλιστική πού μας άποξενώνει από την πραγματικότητα και μας κάνει άνεδαφικούς. Πιθανόν σε πολλές λεπτομέρειες νάχω άδικο, αυτές όμως δέ μας ενδιαφέρουν και πολύ. Ό,τι κυρίως πρέπει να έξετασθή είναι αυτή ή κεντρική ιδέα: είναι ή γλώσσα άρχή του κακού ή όχι; Μά γι' αυτό είναι άνάγκη να συζητηθή σοβαρώτατα το βιβλίο του Σκληρού. Γιατί άν ή γνώμη του άποδειχτή σωστή, τότε αναγκαστικώς πρέπει ναλλάξη και ή τακτική μας. Γιατί απ' αυτή έξαρτάται το πέν. Με την άναβολή δέ θάπυφύωμε το μοιραίο. Ό,τι θα μας αναγκάση ίσως ή πραγματικότητα να κάνουμε δείχνοντάς μας άργά ή γρήγορα έλοφάνεση την πλάνη μας, καλύτερα να το κάνουμε τώρα. Έτσι δέ χάνομε πολύτιμο χρόνο.

Σχετικώς με, τι λές για τους εργάτες θραυ πώς πρέπει να ξεχωρίσωμε πάντα το άτομο Φαρδούλης, Γιάνναρος ή δέν ξέρω ποιός άλλος, από το μεγάλο εργατικό ζήτημά μας. Αν πάλι γελάστηκα γι' αυτό το σημείο, τόσο το καλύτερο, έμολογώντας την πλάνη μου νοιώθω διπλή χαρά.

Δικός σου

A. ΝΤΕΛΙΟΣ

πή νάνεβώ στο τραπέζοάνιδό τής χειρουργικής, για να με χειρουργήση, θα πώ με περισσότερη χαρά παρά πού πήγα ποτέ μου. Έχω μεγάλη μεγάλη πιστοσύνη σ' άφτόνε. Νά σάς πώ κιόλας, άρχίζω πιά να γνωρίζω λιγάκι τον κόσμο και μάλιστα τους γιατρούς. Νά ξέρατε πώς ψάχνει, πώς γυρίθει, πώς πολεμά, όλα πάντα να τάρηθολογήση. Ο κ. Σεβιλιάς είναι άθρωπος ειλκρινός, λοιπόν έξυπνος, λοιπόν και πιδέξιος, γιατί άφτά πάνε μαζί το ένα με τ άλλο: τέτοια γνώμη έχω. Νά σάς όμως πού βάλθηκα τώρα και γώ να κάνω το φιλόσοφο, άππράλλαχτα σαν τον άφέντη. Μά δέν είμαι άξια κι άλλάξω δρόμο. Άσκημα δέν κοιμήθηκα. Πάντα έμωξυπνώ με τις φαγούρες μου ύστερις από τρεις τέσσερις ώρες ύπνο, και μιάμιση ώρα ή και δυό με πιάνουνε οι άνησυχίες. Ο Σεβιλιάς μου λέει πώς μου προέρχεται από τη φύσκα και για τις φαγούρες πρέπει ακόμη να περιμένουμε λίγο καιρό, για να δούμε τί πράμα είναι. Δέν είμουνε διόλου κουρασμένη σήμερα το πρωί σηκώθηκα στις έντεκα, με πολλή κίφι. Νοιώθω τόντις σά να μην είχα φύσκα διόλου. Δέν έχετε ιδέα πόσο με αναπάθει να μην πονά, τί άνάσα πού μου είναι, και τί χαρά να μην πονή κανείς, όταν πόνεσε τόσο πολύ. Κι όλοι σας το

ξέρω πώς μαζί μου θα χαρήτε, γιατί το βλέπω κι από τα γράμματα όλης τής αγαπημένης μου φαμελιάς πώς κατάκαρδα με λυπάται. Η θερμοκρασία μου το πρωί, 36°4' το νερό καθαρό καθαρό και μόνο μια κενωσιά, πολύ καλή. Μά ή όρεξη, να σάς πώ περιφημη δέν είτανε. Το πρωί, στις όχτώ, ήπια ένα μεγαλούτσικο πιάτο σούπα, γιατί τοικολάτα πιά δέν μπορώ. Το μεσημέρι πάλι σούπα, μά κρέας, άδύνατο! Είχε κι αντίδια, πού μου τάστειλε πίνηδες ή κελός μας ο Σεβιλιάς: δέ μου στρέγανε. Θερμομετρήθηκα τη στιγμή πού σάς γράφω, 37°2' βλέπετε πώς όλα συμφωνούνε. Οι 38°2' ψές το βράδι θάναι γιατί έρχόμενε από το ξυδιό γράφημα, κ' είχα το πρωί 37°. Θα πώ το τσαγάκι μου με γούστο ή όρεξη σά νάνοιγη. Στο δειλινο μου είχα βίζιτες και κουβεντιάσαμε νόστιμα νόστιμα μ' όλες μου τις τρεις νοσοκόμες. Καλό μου έκαμε, και φαίνεται πώς ή διεφύντρια έτσι δέν πηγαίνει σ' όλους τους άρρώστους. Οι δούλοι μου λένε πώς πρώτη τους φορά τις βλέπουνε και τις τρεις τόση ώρα με τον ίδιο άρρώστο. Έγώ το καμαρώνω άφτό και τους δηγήθηκα τα παιδιακήσια μου τα χρόνια. Πολύ τους συγχίσησε. Μά έγώ, και μαζί τους σαν είμαι, πάντα είμαι μαζί σας.

Δέν ξέρω. Ίσως εκείνο το μέρος όπου έλεγε για το Σεβιλιά, ίσως να μην έρεσε του Αντρέα με το παραπάνω. Μά δέν καταλαβαίνε τίποτις δ' άθρωπος από τα ίδια του τα ψυχολογικά. Σάν αγαπήσε, άκόμη και χωρίς να το ύποψιάζεται, άθρωπος είναι, θα ζουλέψης, ή καρδιά σου, άν όχι το ματάκι σου, κάπως θα στραβοκοιταξη. Εκείνος μόλις το παρατήρησε. Μπορεί μονάχα μέσα του να είπε πώς σά να μην είτανε ταχτικό ταχτικό νάφροσιώνετα: στους άλλους όπως και σε λόγου του ή Κατινούλα. Τάξη γυρίθει κι ο ζουλιάρης. Συχνά όμως σ' άπόβαθα μας ψιθυρίζουνε πολλά πού δέν τα μεταφράζουμε σε λέξεις, και έφραστα και μισόθολα σαν τα τρυφερά εκείνα τής θάλασσας: τα λουλούδια, πού κάποτες άνεβαίνουνε δυό τρία τους φύλλα ως την άπανωσιά του νερού, κι άξάρνα σου φανερώνουνε άγνωστούς σου πάτους ζωντανούς, κάποτες παλε άόρατα ζούνε στα κάτω ή μαραινούνται και χάνονται, σκοτεινά. Έτσι και τη στιγμή πού λέμε τόπαθε ο Αντρέας. Πήρε την άνάσα του κι άφτίς σαν την Κατινούλα. Βάρους σου πέφτει από το στήθος, άμα δής λιγάκι να ήσυχάζη τ' αγαπημένο πλάσμα πού έχτες άκομη πονούσε. Τότες οι κουβέντες οι άπλοικές, οι λεπτομέρειες, οι μωρολογίες, όλα σε διασκεδάζουνε, όλα

‘Ο ΝΟΥΜΑΣ’

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ

Για την Ελλάδα Δρ. 10.—Για το ξέωτερι δ φρ. χρ. 10.

20 λεπτά το φύλλο λεπτά 20

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ: Στα κιάσκια της Πλατείας Συντάγματος, ‘Ομόνοιας, ‘Εθν. Τραπεζής ‘Υπ. Οικονομικών, Σταθμού Τροχιάδρου, (‘Οφθαλμιατρείο), Βουλής, Σταθμού υπόγειου Σιδηρόδρομου (‘Ομόνοια), στο καπνοπωλείο Μανωλακάκη (Πλατεία Στουρνάρα), ‘Εξαρχεία, στα βιβλιοπωλεία «‘Εστίας» Γ. Κολάρου και Σακέτου (δόδος Σταδίου, αντικρύσση Βουλής). Στο Βόλο βιβλιοπωλείο Χριστόπουλου.
‘Η συνδρομή πληρώνεται μπροστά κ’ είναι ενός χρόνου πάντα.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

‘Εφημερίδα του λαού—Οι Κεφαλονίτες δασκάλοι.—‘Η Μικτή κι ο Νουμάς.

ΕΧΕΙ δίκιο, μεγάλο δίκιο, ο Σκληρός. Για νάπλωθει το ζήτημα και για να λυθεί, πρέπει οι δημοτικιστάδες να μιλήσουμε απευθείας στο λαό. Και η κουβέντα αυτή μόνο με καθημερινή εφημερίδα μπορεί να γίνει. (‘Αναγκαία δήλωση: ‘Ότα λέμε πως χρειάζεται καθημερινή εφημερίδα, δεν εννοούμε πως είναι απαραίτητο η εφημερίδα αυτή να βγαίει από τον Ταγκόπουλο. Κάθε άλλο. Τον Ταγκόπουλο τον σώναι η δόξα και το χαμάλι του ‘Νουμά’ οι πλάτες του, όσο πλατές κι αν είναι, δε σηκώνουν κι άλλο φόρτομα, κι δε μη συρίζονται οι φίλοι. Οι παράδες να βρεθούν και βρίσκεται εύκολα κι ο κατάλληλος άνθρωπος. ‘Όσο μάλιστα περισσότερο θάνα οι παράδες, τόσο ευκολότερα και γρηγορότερα θα βρεθεί κι ο διαχειριστής τους).

Λέγαμε λοιπόν πως χρειάζεται για το μεγάλο αυτό σκοπό μια καθημερινή εφημερίδα. Δεν είναι αποκλειστικά δική μας ιδέα αυτή. Την έχουν κι άλλοι. Μας την έγραψε κι ο Γ. Φωτιάδης από την Τυφλίδα, κι ο Λαναράς από το Βακού κι άλλοι από άλλα διάφορα μέρη. Την ιδέα την έχουν κι οι δημοτικιστάδες της Πόλης και τη συζητάνε. Είναι της πρώτης ανάγκης δουλειά. Πρέπει ο λαός να φωτιστεί, να δει τον εαυτό του, να νιώσει πού σερώνεται και πώς κοινοποιείται με τις λογής ψευτιές. Τού χρειάζεται μια εφημερίδα που νάν του κουβεντιάσει στη γλώσσα του και νάν του μιλάει στην ψυχή του αληθινώς και γεράς ιδέες για όλα τα ζητήματα που τον ενδιαφέρουν. Πρέπει να νιώσει τα μάτια του ο λαός, και μοναχά οι δημοτικιστάδες δε φοβούνται νάν του τα-

νοήσουν. Το αντίτιμο, τους σφύριζει νάχει ο λαός τα μάτια του ανοιχτά, γιατί μόνο οι ανοιχτομάτες βλέπουν την ‘Αλήθεια κ’ οι δημοτικιστάδες για την ‘Αλήθεια αγωνίζονται.

Δεν απελπιζόμαστε. ‘Αργά η γλήγορα θα γίνει κι αυτό. ‘Ό,τι είναι σωστό και **ΠΡΕΠΕΙ** να γίνει, γίνεται. Στόν πρόλογο του ‘‘Λόγου’’ γράψαμε, πως χρειάζεται ένα Ρωμαίικο θέατρο, και να πού το θέατρο αυτό, καθώς μαθαίνουμε με χαρά μας, χρίζεται και θάρχησει τη δουλιά τουτο το χειμώνα κιάλας, με το μοναδικό Οικονόμου, τον αληθινό δάσκαλο της θεατρικής τέχνης, που δυο εΐτανε στο Βασ. θέατρο του φρούτου ζωή κι όχι μαλασμού, που του φρούτου σήμερα οι διάφοροι Βλάχοι και Λαμβέρηδες.

‘Ό,τι χρειάζεται, έρχεται μοναχό του. Θάρχει λοιπόν και η εφημερίδα μας η καθημερινή και νάν το δείτε πως δε θάρχησει να διαλαληθεί τόνόμά της στους δρόμους της ‘Αθήνας.

‘ΑΝΕΠΙΤΥΞΕΝ εις τους δημοδιδασκάλους, εις γλαφυρωτάτην διάλεξιν, την μεγάλην υπό επίσημον κήν και έθνικην έποψιν σημασιάν της δημοτικής γλώσσας και τους παρεκάλει να συλλέγωσι γλωσσικών ύλικών άπ’ εΐθειας εκ του στόματος του λαού. Οι δημοδιδάσκαλοι προθύμως ανέλαβον. (‘Ακρόπολη 8 του Σεπτεμβρίου, σελ. 1, στήλ. 2).

Κι ο άνθρωπος αυτός που μιλάει έτσι τιμια για τη δημοτική γλώσσα είναι ο κ. Λωρεντάτος, ο γυμνασιάρχης της Κεφαλονιάς και τα λόγια αυτά τα έειπε στο δασκαλικό συνέδριο που έγινε τις προάλλες στο ‘Αργιστόλι, που είχαν μαζωχτεί ογδόντα δασκίλοι και τριάντα δασκάλες άπ’ όλα τα χωριά της Κεφαλονιάς.

‘Από την ώραία περιγραφή του Συνεδρίου που τύπωσε η ‘Ακρόπολη του παρασμένου Σαββάτου, μαθαίνουμε και τάλλο το σημαντικό, πως δηλ. κι ο έπιθεωρητής τω σχολείων της Κεφαλονιάς κ. Σταματέλος, σύστησε στους δασκίλους νάπορευγουνε το σχολαστικό τρόπο στη διδασκαλία και να κάνουν το μάθημα δυο μορουνε περισσότερο εύχρηστο και αληθινό.

Νά λοιπόν που η Κεφαλονιά έρχεται πρώτη να κλωτσήσει επίσημα το Σχολαστικισμό. Τιμή της.

Η ΓΝΩΜΗ του Ντέλου για τους Μιχτούς ή μισόγλωσσους, μπορεί νάνα σεβαστή, με έχουμε και μετς τη δική μας γνώμη, που και σεβαστή να μην είναι, δεν παύει, θαρρούμε, νάνα λογική. Οι στήλες του ‘Νουμά’ είναι πάντα άνοιχτές σε όλους, πούχουνε να πουνε τίποτα της προκοπής, άδιάρφο κι αν το πουνε άκομα και στην καθαρεύουσα. Δικός τους λογαριασμός έμετς δε σταναχωριόμαστε, κι άποδειξη, που στο περασμένο φύλλο τυπώσαμε άλάκαιρο κεφάλαιο από το βιβλίο του Σκληρού.

Νά λοιπόν που δεν κλείνουμε την πόρτα μας σε κανένα. Δεν μπορεί όμως να μās λογαριαστέι για χωριστά ή φιλική παρατήρηση που κάνουμε κάποτε κάποτε στον κάθε μουταφίρη μας, συσταίνοντάς του να μιλήι άλάκαιρη γλώσσα κι όχι μισή κι άνακατωμένη. Βλέπετε, συμφωνάμε και σ’ αυτό, όπως και σ’ όλα τάλλα πέρα πέρα, με το Δέ-

σκαλό μας τον Ψυχάρη, και ζητάμε άλάκαιρα πράματα κι όχι μισά. Μιά και υπάρχει Γραμματική της Δημοτικής, γιατί να την τσαλαπατάμε χωρίς λόγο και να γράφουμε μια γλώσσα που δεν είναι ούτε δημοτική ούτε καθαρεύουσα; ‘Ψυχολογική βία» δεν εξασκούμε σε κανένα συνεργάτη μας κι άδικα μās ρήχνει αυτή την κατηγορία: τόσο δικαίος και στοχαστικός Ντέλος.

ΑΠ’ ΤΗ ΖΩΗ ΤΟΥ ΧΕΙΜΩΝΑ

Η ΓΩΝΙΑ

Σβυσμένη, ξερημη από κάθε συντροφιά, στέκει βουβή σε μιάν άκρη της κάμερας. ‘Όλοι την έξεχασαν πιά! Κανείς, μα κανείς δε θέλει να την ξέρη. Την έξεχασε κι ο γέρος άκομη που είδε τόσες καλωσύνες της, που ηΐδρε τόσα χάρδια τρυφερά στην άγκαλιά της μέσα. Μα και το γέρο τον έξεχασαν πολλοί. Πουός να θυμηθί τώρα καλωσύνες περασμένες και χάρδια παλιά!

Και έτσι μόνη, δλομόναχη στέκει σε μιάν άκρη βουβή και συλλογιέται τα παλιά.

Πόσα δεν ξέρει η γωνιά! Οι μανουσιμένοι της τοίχοι πόσα δεν είδαν και πόσα δεν άκουσαν τις κρούες νύχτες του χειμώνα! Μα είναι μυστική η γωνιά...

Οι καλωσύνες της άμετρητες, η ζωή της όλη άγάπη! Αδτή ζέστανε στη ζεστή της άγκαλιά την άμοιρη τη μάνα’ αυτή νανούρισε τα όρφανά τις μαΐρες νύχτες, που έκλαιεν η κουκουβάγια έξω και ο βοριάς έσκονζε λυσοασμένους στην καλαμένα στέγη’ και σ’ αυτής την εΐλογημένη άγκαλιά έγειρεν ο παπύς το κουρασμένο του κεφάλι και κοιμήθηκε τον ύπνο το δεικάλιον.

Και ποιόνα δε χάδεψε η γωνιά; Και ποιού παράπονα δεν άκουσε με μητρική άγάπη; Στα στήθια της έννοιωσε να σταλάξη το δάκρυο του άρρανού και το δέχτηκε με πόνο. Τον κουρασμένο χωρικό τον έξεκούρασε και του άδίντατο του γέρον του έδωκε ζωή. ‘Ω! άπεραντη η άγάπη της και μεγάλη η καρδιά της!...

Μα τώρα που δεν μπορεί να σκορπίση χάρδια και καλωσύνες, τώρα που της έδωσε—άπό άγάπη βέβαια—τα χέρια ο μεγαλόχαρος ήλιος, τώρα όλοι, μα όλοι την έξεχασαν’ κι ο γέρος άκομη!

‘Εκείνη όμως δε λυπάται γι’ αυτό. Κοιτά σιδ παραμύθια της γιαγιάς που άκουε τις νύχτες του

σου γελούνε, τα χαιρέσαι όλα και κάθε άγαθή γραμμούλα σου έρχεται σε ζεφυρινο άγέρι που το πρόσμενες να περάση, να σε χαιδέψη και να δροσιστής. Τέτοιο και το γράμμα της Κατινούλας για το λιοκαμένο τον Αντρέα. ‘Η άφέλεια του παιδιού είτανε ζεφυροχάδεμα σωστό. Βέβαια, δεν του ξεφυγε πως την τρίτη, ότα γύρισε από το ραδιογράφο, άνέθηκε κ’ η θερμοκρασία. Πληρηγορήθηκε όμως άμέσως με τη σκέψη πως φυσικό, ίσως αναγκαίο νάχη κάπου κάπου λίγη θέρμη, άφοϋ το ραδιογράφημα ξακολουθούσε. Και πως να μην έχη καλή έλπίδα; Μήπως δε φρόντιζε για τα καθέκαστα ο κ. Σεβιλιάς; Μήπως δεν έγκρινε το θεράπεμα και δεν πρόβλεπε τις συνέπειες; Μήπως και της έβρωστης η μπιστοσύνη στο γιατρό της, δεν έδειχνε πως μπήκε τόντις στη σειρά της η δουλειά, πως βιάδιζε στον ίσιου το δρόμο; Νόμιζε ο Αντρέας πως το Γεννάρη που θα κατέβαινε στο Μπ..., θα τάβρισκε όλα καλε στη θέση τους, και το γράμμα της πέμπτης, είκοσι όχτώ, του ρίχυνε άκομη πιδ δυνατά τέτοια πεποίθηση στο νου του. ‘Πολυαγαπημένε μου άφέντη, φανταστήτε πως όχι μόνο δεν πανώ πιά, μα πως τη νύχτα κοιμήθηκα πολυ καλήτερα, και τόντις άποκοιμήθηκα τα μεσάνυχτα, ξύπνησα στις όχτώ! Μου φέρνουνε

άμέσως τη σούπα’ την πίνω και να σας που άκομη πεινούσα. Λέω μέσχα μου. Πιδ φρόνιμο έδω να σταθούμε, να μη φάω περισσότερο’ κ’ έτσι το μεσημέρι θα προγεματίσω καλήτερα. ‘Εννοιωθα κιάλας πως δε χόρτασα τον ύπνο μου, και τί κάνω; κοιμούμαι ξανά, ως που η Βιχτώρια, στις έννια, έννιάμιση, μου άνεβάση τα γρόμματά σας. Τα διαβάζω μιά, δεν προφταίνω να διαβάσω και δευτερη φορά το νόστιμο γραμματάκι της κυρίας Άνας, ύστερα το δικό σας και... ξανακοιμούμαι. Φαίνεται πως άνάγκη τον είχα τον ύπνο ύστερις από τόσες φασαρίες. Στις έντεκα και είκοσι φτάνει κι ο Σεβιλιάς, να μου αλλάξη την πληγή. Κοιτάζει και τί μου λέει; Πως δε βλέπει πιά την τρυπούλα. Τότες άρχίζει και ψάχνει, ζουλνά με τα δυό του δάχτυλα’ ‘‘Όχι, όχι, μου κάνει, και να τη! Νόμιζε πως είχε σφαλίξει. Τότες πιάνει τη σουβλίτσα του, την άποτυλίξει γύρο γύρο με λίγο μπχαμπάκι, και του λέω ‘Γιατρέ, να το ξέρετε, θά φωνάξω!’—‘Τίποτα! Μήτε θά το νιώσετε!’ και τη βουτά στο χλωρούχο του το ζιγκο. Και σας βεβαιώνω, άφέντη, πως ψέματα δεν του είπα, πως μου την κέντησε με τα σωστά και πως τσίριζα όλη την ώρα.—αλιγώτερο, μου λέει, από την άλλη φορά. Και την άλλη φο-

ρά, έγω μόλις έβγαλα μια τσιριγματιά τιποτένια. Θα βρω πως με το χλωρούχο το ζιγκο σφαλνξ περίφημα η πληγή μου.—‘‘Εμπου πιά διόλου δεν έχει, μου παρατήρησε ο γιατρός’ κ’ είναι όχτώ μέρες, που δεν την άλλαξαμε.’ Μόνο λιγάκι αίμα τριανταφυλλι άπάνω στην γκάζα. Μα να βλέπατε σήμερα, γιατί αλήθεια μου την έβαλε τη σουβλίτσα ως τα μέσα μέσα, ως το αίμα, να βλέπατε, όχι! άφέντη, τώμορφο το κόκκινο αίμα που έβρεγε από την πληγή μου, να, θα χαιρόσταντε. ‘Αναγκαστηκε κιάλας να το σκουπίση με τρεις τέσσερις τάπες μπαμπάκι. Μ’ έκαψε κανένα τέχνητο της ώρας, μα σας τάζω πως δε με μπόδισε να προγεματίσω με μιά δρεξη που από κάμποσες μέρες τώρα δεν την είχα. Πολυ χαιρέται που τη νύχτα κοιμήθηκα τόσο καλά. ‘Έχει την έννοια μου ο καημένος άπαράλλαχτα σάν και σας. ‘Η θερμοκρασία μου 36°6—37°6. Μερικά δέκατα, η πληγή θά μου τάφερε. Ίβμα: τότο, τόσο καλά, μα δεν ξέρετε! ‘Αλήθεια, σά να μην είχα πονέσει όπως πόνεσα. Θεΐχ είτανε σήμερα τα γράμματά σας. Τόντις μου κάνουε καλό. Το ξέρα δά πιά η Κυρία θά το καταχαρή που πάψανε οι πόνοι μου. Πολυ όμορφα με κατάλαβε. Ναί, άγαπητή μου κυρία, όταν πονεί κανείς, πουθενά καλά δε

χειμώνα, άκουε και κάτι λόγια άστοχα που άλλαζαν γλυκά-γλυκά μα νέα κ' ένας νέος "Άκουεν υμους ψεύτικους και ξέρει από ψεύτικη άγάπη. Γι' αυτό δεν κλαίει τώρα" ή μοναξιά της δεν τη σταναχωρεί. Ξέρει πως θα 'ρθή πάλι μα μέρα που θα την αγαπήσουν, που θα τρέξουν στη ζωστή της άγκαλιά. Κ' εκείνη θα τους δεχτή με χαρά, θα τους χαδέρη σαν πρώτα, θα τους σκορπίση φιλή.

"Ω! μεγάλη ή καρδιά της, ή ζωή της όλη άγάπη!

Βόσπορος

ΧΡΙΣΤΟΣ ΔΕΛΤΑΣ

Ο ΠΙ ΘΕΛΕΤΕ

Εισηκάνουμε από το «Βόρβορο» του Κιζου δυο τιμητικώτατα παραγραφικά για το «Νουμά» που τ' άγράφανε οι άγνοι και τιμιώτατοι φίλοι της Δημοτικής κ. κ. Ζαχ. Χατζόπουλος (άδερφός του κ. Μπούμ) και 'Απ 'Αποστολόπουλος. Κιμυρώστε τα

— «...» αλλά και του κ. Ψυχάρη, οι άλήθειες βρήκαν την άτιμώτερη αντίδραση στην 'Αθήνα, άκίμη μπορεί να είπη κανείς και πειδ πολύ στο ίδιο το φύλλο που άνάλυθε τον άγωνα έναντιον του Σουρικού ψεύδους, στο «Νουμά», του όποιου δ διευθυντής δεν ήταν διόλου εκείνος που εχρειάζετο ως ήρωος του όπισωδύποτε και κίπως πραγματικού αυτού άγώνος» («Βόρβορος» άριθ. 433, σελ. 1, στήλ. 2).

— «Ο «Νουμάς» επαναλαμβάνει την έκδοσή του και ό Ρήγας Γκόλφης τ' άποιήματά του. Είναι τόσο σχετικά και τ' άδύο... Ποιός κάνει το μεγαλύτερο κακό στον άλλο, άδύνατο νάν τ' άνοιώσει κανείς. Και άρχίζει το φρεσρο και άπαισιο ύβρεολόγιο του ό φρεσρός και τρεμερός «Νουμάς» έναντιον όλων που δεν ένιωσαν πως ή έφημερίδα του πρέπει να βγαίνει καθημερινή. 'Ο λαός, φωνάζει— και καταλαβαίνετε πως φωνάζει ένας Νουμάς—, πρέπει να νιώση πως ή έφημερίδα, ή πληρωμένη έφημερίδα από διαφόρους για διάφορα καταχθόνια σχέδια, μιλά άπ' εύθείας στο λαό. Μα ό λαός από γκαρίσματα δεν άκούει. 'Ο λαός ξέρει τί κάνει και δεν κοπιάζει να τού την σερίβρη καθημερινή, κύριε πανυψηλε; Νά μάς τή στείλεις μάλιστα κ' έδώ κάτω στην Αίγυπτο, να όης πως άπλώνεται περισσότερο ό άγώνας και τί νίκη θα σάς φέρη» («Βόρβορος» άριθ. 435, σελ. 1, σ. 4)

— Συφωνούμε και μεις με τους γαληπούς «Καιρούς» πως ό Θουκυδίδης βρήκε τον όξιο έρμηνευτή του, τον κ. Γ.

βρίσκειται, τίποτα δεν άγαπά, μήτε πράμα μήτε άθροπο. Και τ' άχερότερο, φανταστήτε, που δεν μπορεί κίόλας κανείς να τους πεταξή όλους στον άέρα, να ξεκουμπιστούν. Άμέ! Άπό έλειπε. Τ' άπερισσότερο που με χολόσκανε, σά μου φέρνανε τ' άφαγί.»

'Ο Άντρέας γελούσε με την πρωτότυπη δήγηση της πληγοαλλαγής. Νά και πρωτότυπος άβρωστος. 'Ο τι του κάμης, θά σου πη και για σου. Έτσι κι ό έχταχτος όργανισμός της, που άμα τον έθεράπευες, τον άφελούσες. Δέ φοβότανε πιά τ' άβράδια. Γύρισε τις είκοσι έννια, παρασκεβή. «Έρχομαι από τ' άβράδια» δεν πόνεσα διόλου, μόνο που είμαι λιγάκι πιο κουρασμένη παρά που είμαι σύνηθα. Θά σάς πω παρακάτω και τ' άγιατί. Σήμερα είχαμε 37°, και τ' άβράδι... θά σάς τ' άπω στις τέσσερες. Θέλω να αναπαφτώ λιγάκι και να διαβάσω την καλή φημεριδούλα τή σταλήμενη μου από τ' άγγελοδύ μου που τόσο τ' άγαπώ, τ' άκαημένο μου 37°4 μόνο. Άγαπητέ μου άφέντη, να μην άνησυχάτε διόλου για τήν κούρασή μου. τ' άβράδι, πάντα είμαι κουρασμένη άφου γδύνομαι για ν' άπλγιάσω, γιατί θά τ' άξέρετε κίόλας πως με ν' άδυνατίζουνε λιγάκι όλα μου άφτά έδώ τ' άθεραπέματα, και πως από τή δεφτέρα δεν πρόφτασα να πάρω άπάνω μου όλότεια. Μα τ' άζήτημα δεν είναι άφτό. Πίνω τ' άβράδι, στο γέμα, τσάι λαφρι και θά μου κόφτη τον ύπνο, δηλαδή όχι όλους διόλου, ίγτες τ' άβράδι όμως σβήνω τήν καντήλα μου στις δέκα. Είμουμε ήσυχη κίαναπαδόμενε. Προσμένω προσμένω να με πάρη ως τή μιά. Στο τέλος άπεκοιμούμαι δίχως να τ' άνοιώσω. Σπννώ στις τρεις, θαρρώντας πως είναι τ' άχαράματα κι άνάω τ' άκερί, τρώω λίγη κόρα ψωμί που στοχάστηκε και τή φύλαξα, γιατί δεν πολυπεινώ τ' άγι-

Μιστριώτη και συμφωνούμε και με τ' άλλο που γράφουν οι «Καιρούς», πως δηλ. ό κ. Μιστριώτης έχει και «Έλληνικήν αντίληψιν». Μήπως άγαπάτε και τίποτ' άλλο;

— Καμιά εύτύνη δεν παίρνουμε για τις θεατρικές κρίσεις του σημερινού φύλλου, γιατί βρεθήκαμε πιά να φαινούμαστε κακοί και να κακοκρινίζουμε τους φίλους.

— 'Ο Κριτικός του «Νουμά» φαίνεται ν' άναι κανέναν ζευζέκης άφου δεν τ' άρέσει τίποτα, ενώ έμεις όλα τ' άργα, που παιχτήκανε και που θά παιχτούνε άκόμα, τ' άβρίσκουμε άραία, τεχνικά, πρωτοτυπώτατα, που τιμάνε και τους δραματογράφους που τ' άγράφανε και τους φημεριδογράφους που τ' άπαινεσαν και τ' άκοινώ που τ' άχεροκρίτησε.

— Περσότερο μάλιστα άπ' όλα ό κ. κριτικός μας άδικησε τ' άριστουργηματικό δραματάκι του φίλου κ. Δεληκατερίνη. Άν άντίς να πει πως τ' άδραμα γράφτηκε στα 1840, έλεγε πως γράφτηκε στα 1940, όβτανε ή κρίση του σωστή, γιατί ό κ. Δεληκατερίνης είναι προδευτικός συγγραφέας, κ' έγραφε για τις μελλούμενες γενιές, που θάχει άλλες κίπως τ' άθεατρικό τους γούστο, κ' οι ήρωάπαι θά γελάνε όταν παίζεσαι δραμα και θά κλαίν όταν παίζεσαι κωμωδία.

— Πολλοί μάς βεβαιώσανε πως, όταν παιζόντουσαν οι δυο κωμωδίες του κ. Δεληκατερίνη, μερικώνε τ' άμάτι τρέχανε ποτάμι, ενώ όταν παιζότανε τ' άριστοτεχνικό του δραματάκι κρατούσανε τήν κοιλιά τους άπό τ' άγέλια.

— Του Λαδόπουλου πάλι τ' άργο δεν μπορεί ν' άναι άσκημο, άφου τ' άκίνεσε ό τόσο δύσκολος σέ παινέματα Σταθόπουλος.

— Οι τυπογράφοι στο περισμένο φύλλο παραμορφώσανε τ' άνόματα των ποιητάδων της «'Ηγησώς». Σίγγρηδ, Καμπάνη και Βάρναλη. Νά μάς συμπλάνε οι φίλοι.

Ο ΙΔΙΟΣ

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Π. Στ. 'Όσα μάς γράφεις για τόν ύπερίτη πούχε άλλους ό κ. Πολ. Δημητρακόπουλος και που άναγκάστηκε νάν τόν παραδώσει στην άστυνομία γιατί τούλαφε μερικους ποράδες, δεν τ' άτυπώνουμε γιατί δεν τυπώνουμε προσωπικές διατριβές. Σου γυρίζουμε τή διατριβή σου και πηγαινέ τηνε σέ καμιά καθημερινή φημερίδα.— Στόν κριτικό του Νουμά. Σ' εύχαριστούμε. Περιμένουμε άφρα σου και για τ' άλλα πρωτότυπα έργα που θά παιχτούνε.— 'Έξιοια στα Πατήσια 'Ο φίλος Ν. Π., Πατησιώτης και λόγου του, μάς βεβαιώνει πως δεν έχει καμιά σκέση μαζί σου. Νά τόν πιστέψουμε; 'Επιτέλους γράψε μας ποιός είσαι και δέ άν τ' άμυρτηρήσουμε σέ κανέναν.

μα. Στο τέλος των τελών άπεκοιμούμαι πάλι, ζυπνώτας κάθε δέκα λεφτά, και να σας για ποιά λόγο είμαι σήμερα κουρασμένη. Δεν έχω πόνο κανέναν, μόνο λίγη άδυναμία. Τ' άσυλλογίστηκα πρώτα καλά, να πάω να μην πάω στου κ. Χουίταρη' μα ήπια μια καλή σούπα και τρία φλιτζάνια τσάι κ' έτσι πήρα δύναμη. 'Ο κ. Χουίταρης με βρήκε σάν πιά κουρασμένη από τις άλλες μέρες. Μου τ' άειπε και μου φάνηκε πως με βάσταζε λιγώτερη ώρα. Μου κοίταζε τή φούσκα και μου λέει πως καλύτερέβει και πάει. Έμοιαζε άλαλιασμένος που δεν πόνεσα περισσότερο από τή δεφτέρα, γιατί άκόμα είναι κάμποσο πρησμένη και κάμποσο έρεθισμένη. Μα τ' άποκριθήκα πως δέ νοιώθω πιά μέσα τ' άπυρωμένο ίκεϊνο τ' άσιδερνίο τ' άμπαστουίνι που είτανε μαρτύριο σωστό, κ' έτσι μου φτάνει. Δεν ξέρι άν και τήν τρίτη θά μπορούση να βραδιογραφή στατόμεσα τή φούσκα, λέει πως θά δούμε. Δέ σάς είπα πως έδώ και τρεις μέρες πάφανε σκεδ' και οι φαγούρες; λιγοστεύουνε τώρα κάθε μέρα ταχτικά, και βλέπετε πως όλα μπαίνουνε σέ τάξη, μάλιστα πως όλα μας πάνε καλά, έπειδή δεν άπομνήσκει πιά παρά ό ύπνος που θέλει να άφτός να ταχτοποιηθή. Φανταστήτε πως όταν κοιμούμαι καλά, κι όρεξη να μην έχω, δέ νοιώθω διόλου κουρασμένη. Παρηγοριούμαι, γιατί γλήγορα, σέ μερικές μέρες, όλα θά σιάζουνε τ' άπερισσότερα έννοείται πως τ' άθεραπέμα θά τ' άφέρη. Άχ! άγαπητέ μου άφέντη, φτάνει ν' άστε φαριστημένος, σάν έρθετε, μαζί μου, κι άλλο τίποτα δέ γυρίσω. Μα είμαι βέβαιη πως θά είστε. Φανταστήτε πως άφότου ήπια τ' άσαγάκι μου, είμαι χωρίς κούραση, όπως είμουμε από τή δεφτέρα. Τί χαρά μου άν μπορούσε να ξακολουθήσει έτσι. 'Ο κ. Σεβιλιάς μου λέει πως άφου τ' άντερά μου καλά

ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΔΕΚΤΑΙ ΚΑΙ ΜΗΟΗΤΡΙΑΙ
ΥΠΟ ΤΗΝ ΥΨΗΛΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΝ ΤΗΣ Α. Μ. ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ
ΑΚΑΔΗΜΙΑ
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΗ
"Ίδρυμα άνωτέρας τεχνικής εκπαίδευσεως
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
Γραφεία Πλατεία Κάνιγγος και όδός Σταδίου 20.
ΣΧΟΛΑΙ
Άνωτ. Έμπορική.—Βιομηχανική.—Γεωργική.—Μηχανουργική.
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΠΟΣΤΕΛΛΕΤΑΙ ΔΩΡΕΑΝ ΤΩ ΑΙΤΟΥΝΤΙ

ΚΕΡΔΟΣ 363.100 ΔΡΑΧΜΩΝ
Ναί! 363,100 δραχμάς έδωκε μέχρι τούδε τ' άγραφείον του τραπεζομεσίτου κ. 'Ιω. Φωτίου εις τους πελάτας του. 'Ίτσι εκ των άγαρηστών λαχειοφόρων όμολογιών εκ του γραφείου του έχουν κερδίσει διάφορα ποσά, άνερχόμενα εις τόν στρογγυλόν άριθμόν 363,100 δραχμών.
'Ο κ. 'Ιω. Φωτίου θέλει ν' άναβιβάση τ' άπ' όσον τούτο εις 1,000,000 δραχ. και καλεί, τους θέλοντας ν' αγοράσωσι τούτ' άπ' όσον τούτο εις 1,000,000 δραχ. και καλεί, εις τ' άτυχερόν γραφείον του, όπου πάντως θά κληρωθή μετ' άμοιβής όμολογία τις και τί χαρά να είναι ή πρώτη με τας 70,000, χρυσας δραχμάς τήν 18 Σεπτεμβρίου έ. έ. ότε γενήσεται ή κλήρωσις.
'Όσάυτως άσφαλίζονται και λαχειοφόροι όμολογία της αύτης Έθνικής Τραπέζης διά τήν αύτην εις τ' άρτιον κλήρωσιν της 18 Σεπτεμβρίου 1907 άντι μίας δραχμής έκαστη.

πάνε, άφου ή φούσκα τ' άπαι πρίμα, λίγη κούραση δέ σηκάνει, έπειδή κ' ένας γερός ήρωας που θά τ' άκάνανε όσα μου κάμανε και μου κινουσε άκόμη, θάτανε άβρωστος σάν και μένα, για βέβαιο. Νά μου τους φιλήσετε όλους. 'Όσο για σάς, ή άρρωσισή μου δέ βρίσκω έκφραση, τόσο άπείρανη που είναι.»
'Η γνώμη και του Σεβιλιά και του Άντρέα είτανε από σίγουρο πως ή κούραση δεν μπορεί παρά να πάψη, άμα πάψη να ενεργή της κούρασης ή αίτία, δηλαδή άμα ή φούσκα γιατρεφτή με τ' άραδιογραφήματα. Λογικό. Έκεί κάτω μάλιστα σά να τους φαινότανε, ως και της Κιτινούλας της ίδιας που καλύτερης από τους άλλους ένιωθε σάν τί να της χρειαζότανε και τί έπρεπε να κάμη, κάπως άνωφέλεπτο να δοκιμασουνε τ' άσυνηθισμένα τ' άγιατρικά. Έτσι κατάλαβε ό Άντρέας από τ' άρχμα της του σαββάτου, τριάντα, όπυ, μ' ένα ήτυχο, γλυκό μα και άνεθαρό ύφος τ' άλεγε στο τέλος, άφου τ' άδηγήθηκε κάτι μικρο της ντέρτικ. «Στήν κατάλληλη ώρα θά μάς φτάσετε, άφέντη, κι όμως δεν πιστέω να μπερέσετε κι ό ίδιος να μάς καταφέρετε περισσότερο, γιατί περισσότερο δεν είναι δυνατό να καταφέρουμε, φωνάζοντας κάθε μέρα τον κ. Κούρη για να μου διορίζη λογιά λογιά γιατρικά' πολύ μ' άφτά δέ θά προκόψω. Ρώτησα κάμποσες φορές τον κ. Σεβιλιά μήπως τυχ'ό και δεν έπρεπε να μνησούμε τ' ά κ. Κούρη νάρθη, και μου λέει πάντα πως δεν αξίζει τόν κόπο. Είδεμή, για τήν ήσυχία μου, για τή συνείδησή μου, για σάς, θά τ' άμνησούσα.

(άκολουθεί)